

ЗАСНУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ

Олена Хмарук

Науковий керівник

Людмила Іванова

Київський університет імені Святого Володимира, також відомий як Київський національний університет імені Тараса Шевченка, є одним із найстаріших та найпрестижніших навчальних закладів в Україні. Його історія налічує понад 180 років.

Київський університет Святого Володимира (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка) було засновано у 1833 році за наказом царя Миколи I. 15 липня 1834 р., у день пам'яті святого рівноапостольного князя Володимира, відбулося урочисте відкриття університету. 18 жовтня 1834 р. на посаді першого ректора Університету наказом імператора Миколи I було затверджено 30-річного професора ботаніки, історика, фольклориста, видатного вченого-енциклопедиста Михайла Максимовича [1; 2].

У 1834 році були зараховані перші 62 студенти на чотирирічний курс навчання. Спочатку в університеті існував тільки філософський факультет із двома відділеннями – філології та фізики і математики [3]. Навчання було загалом платним, проте деякі студенти навчалися безкоштовно. Після безоплатного навчання випускники повинні були працювати 6 років як викладачі або державні службовці. У 1835 р. було відкрито юридичний факультет, а в 1841 р. - медичний, створений на базі медичного факультету ліквідованого Віленського університету (м. Вільнюс) [3].

Значною проблемою для університету була відсутність власного приміщення. Керівництво навчального закладу було змушене протягом перших восьми років орендувати декілька приватних будівель, зовсім не пристосованих до навчального процесу. Будівництво нового приміщення розпочалось 31 липня 1837 р. за проектом професора архітектури Петербурзької академії мистецтв В. Беретті [4].

Під його безпосереднім керівництвом було зведено будівлю у стилі класицизму, яка і досі використовується як головний корпус університету. Поруч з ним професор Е. Траутфеттер заклад ботанічний сад, який функціонує і сьогодні. Перехід університету до власного великого приміщення і прийняття в 1842 р. університетського статуту уможливили послідовну розбудову кафедральної системи - кількість кафедр зросла з 20 до 37 [1].

Всупереч бажанням імперського уряду перетворити Київський університет на форпост російського самодержавства, у його стінах завжди жили і розвивалися прогресивні ідеї. Упродовж 1830-1860-х рр. університет був одним із центрів польського національно-демократичного руху, а в 1845-1847 рр. тут розгорнуло свою діяльність Кирило-Мефодіївське братство. Засновник і автор програмних творів братства видатний історик М. Костомаров очолював університетську кафедру російської історії. Ідейним натхненником кирило-мефодіївців був геніальний поет Т. Шевченко, який на той момент працював вчителем малювання школи живопису університету, одночасно займаючи посаду в університетській Археографічній комісії (тимчасовій комісії для розгляду давніх актів) [2].

Першочерговою причиною створення університету в Києві була внутрішньополітична боротьба проти польської та польсько-орієнтованої київської інтелігенції. Новостворений університет отримав технічне обладнання та бібліотеку з Кременецького ліцею на Волині, який було закрито через польське повстання 1831-го року. Після цього багато викладачів із Кременця переїхали до Києва[3].

Київський університет Святого Володимира продовжував свій розвиток у другій половині XIX століття, розширюючи свої навчальні програми і наукові дослідження. Він став першим центром культури і освіти в Українській імперії. Розмаїття наукових напрямів і видатні вчені, які працювали в університеті, зробили його одним із найпрестижніших навчальних закладів того часу.

Заснування та розвиток Київського університету Святого Володимира в першій половині XIX століття відзначається його ключовою роль у високій освіті в Україні та сприянні інтелектуальному та культурному розвитку українського народу.

Література

1. Історія Київського університету / ред. кол.: О. З. Жмудський (відпов. ред.) та ін. Київ: Видавництво Київського університету, 1959. 627 с.
2. Нариси історії Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 1834–2004 роки / [авт. кол.: В. В. Різун, М. С. Тимошик, А. Є. Конверський та ін.]. Київ, 2004. 440 с.
3. Київський національний університет імені Тараса Шевченка URL: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/sup/dsu/art/20812706.html>. (дата звернення: 10.11.2023).
4. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Історія. *Офіційний сайт Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* URL: <https://knu.ua/ua/geninf/history/#1-1>. (дата звернення: 10.11.2023).